

Naisena olemisen monet kasvot

Kädessäsi on *Sukupuolentutkimus*-lehden vuoden 2014 kolmas numero, jota on työstetty lähes trooppisissa lämpötiloissa kesän ja alkusyksyn aikana. Helteisen kesän lisäksi päätoimituksen lämpötiloja nostatti heinäkuinen uutisointi Itä-Suomen yliopiston neuvottelukunnan nimityksistä: 27-jäseniseen neuvottelukuntaan valittiin vain yksi nainen, ja hänet valittiin neuvottelukunnan sihteerin tehtävään. Itä-Suomen yliopiston ylioppilaskunta on ottanut aiheeseen tuoreeltaan (12.8.) kantaa kysyen, miksi sukupuolten välinen tasa-arvo on ohitettu nimityksiä tehtäessä ja näin toimittu yliopiston omia linjauksia vastaan.

Samaa kysyi professori Riitta Ahonen 20.7. *Savon Sanomien* mielipideosastolla. Hän pohti, johtuuko yliopistojen vähäinen päällikkötasoisten naisten määrä siitä, ettei ole riittävästi päteviä naisia, vai mahdollisesti yliopistojen miehiä suosivasta toimintakulttuurista. Yliopistojen tasa-arvosuunnitelmat jäävät Ahosen mukaan sanahelinäksi, ellei niitä muuteta konkretiaksi arkisessa päätöksenteossa.

Syyskuussa lehden mennessä taittoon Itä-Suomen yliopisto ilmoitti juuri tarkistaneensa neuvottelukunnan kokoonpanoa, ja tiedotteessa luvataan, että muutosten jälkeen uusien jäsenten myötä naisia olisi neuvottelukunnassa noin neljännes.

Täällä lehden toimituksessa olemme myös pohitineet sitä, ettei sukupuolten tasa-arvon toteutumisen yliopistoissa tarkoita ainoastaan numeraalista naisten määrän valvontaa vaan myös sitä, että tasa-arvokysymyksille ja feministiselle tutkimukselle ja opetukselle luodaan todellisia mahdollisuuksia

ja tilaa uran eri vaiheissa. Siitä on tässäkin lehdessä kyse: tarjota kaksikielinen tieteellinen julkaisualusta sukupuolentutkijoille.

Vilma Hänninen ja Anne-Maarit Turunen tarttuvat artikkelissaan hyvän naisen ideaalin ja masennuksen yhtymäkohtiin. Miten naiseuteen perinteisesti liitetyt ideaalit nivoutuvat 40–49-vuotiaiden helsinkiläisten ja eteläkarjalaisten naisten masennuskertomuksissa? Millaisin keinoin masennusta ja suhdetta ideaaleihin käsitellään? Kertomukset nivoutuvat muun muassa parisuhteen solmimiseen, äitiyteen, kodinhoitoon ja huolenpitoon mutta toisaalta myös rohkeisiin irtiottoihin sukupuolittuneista odotuksista.

Sanna Lipposen artikkelissa sukellaan vedenalaisein maisemiin ja feminiinisen peilautumisen mahdollisuuksiin Susanna Majurin valokuvien ja Luce Irigarayn feministisen ajattelun vuoropuhelun kautta. Lipponen tulkitsee Majurin valokuvien vedenalaista maailmaa tilana, jossa irigaraylainen feminiininen itsen rakastaminen voi toteutua. Majurin kuvien toisiinsa kietoutuneet naishahmot ovat sukeltaneet maskuliinisen, vääristävän peilipinnan lävitse ja peilaavat toisiaan koskettamalla. Kosketus ja toisiinsa kietoutuminen haastavat katsomisen ja toisaalta riippumattoman minuuden fiksaatiota.

Tämän numeron puheenvuorot avaavat keskustelua sukupuolen ja talouspolitiikan nivoutuneisuudesta ja monitasoisuudesta. Lehteen pyydyt puheenvuorot jatkavat keskustelua hallituksen elokuussa 2013 sopiman rakenneuudistusohjel-

man ja Euroopan talouspolitiikan sukupuolivaikutuksista: Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (TANE) järjesti huhtikuussa Vantaan kaupungin sekä Helsingin ja Espoon tasa-arvotoimikuntien kanssa Hallituksen rakennepaketti ja sukupuolten tasa-arvo-seminaarin. Toukokuussa TANE järjesti Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:n kanssa seminaarin Onko eurolla sukupuolta?. Kummassakin seminaarissa puheenvuoroja käyttivät sukupuolentutkimusta tekevät tutkijat.

Keskustelun avaa elokuussa eläkkeelle jääneen sosiaalityön professori Leena Eräsaaren kantaottava kirjoitus julkisten palveluiden muutoksista ja naisten asemasta. Eräsaari herättelee pohtimaan kriittisesti myös sitä, miten nais- ja sukupuolentutkimuksessa usean vuosikymmenen aikana tuotettua tutkimustietoa hyödynnetään – tai jätetään hyödyntämättä – yhteiskunnallisissa keskusteluissa ja politiikkalinjauksissa.

Anita Haataja ja Elina Pylkkänen käyvät perusteellisesti läpi verotuksessa tapahtuneita muutoksia. Verotuksen neutraalit nimikkeet kätkevät sisälleen verotuksen toimeenpanoa edeltävien toimien sukupuoli-ideologioita, mutta lähempi tarkastelu avaa näkymiä sukupuolten tasa-arvon ja tuloerojen kaventamisessa tapahtuneisiin muutoksiin.

Eeva Jokisen puheenvuoro pohtii rahan yhteiskunnallisia merkityksiä. Jokinen tekee näkyväksi, miten euro ja sen liikkeistä tehtävät päätökset muokkaavat ihmisten välisiä suhteita. Rahan käsittäminen yhteiskunnallisena suhteena muuttaa myös vallalla olevaa ajattelua, että raha, tai Euroopan unionissa harjoitettu talouspolitiikka, olisi neutraali hyödyke. Tai että rahaan liitetyt kulttuuris-sosiaaliset merkitykset olisivat sukupuoli- tai muihin erontekoihin suhteutettuna neutraaleja. Jokinen myös avaa näkökulmia rahan globaaliin sukupuolittuneisuuteen, joka näyttäytyy terveyskeskuksissa ja sairaaloissa globaalisti liikkuvana hoivatyövoimana.

Murtaako talouskriisi käsityksiämme siitä, miten sukupuolten välistä tasa-arvoa määrittelemme, tai siitä, miten tulevaisuudessa ideaalit sukupuolten ”oikein tekemisestä” määrittyvät? Onko tasa-arvon käsite myyty elvytystoimille ja millä hinnalla? Talousteema jatkuu marraskuussa Sukupuolentutkimuksen päivillä ja *Sukupuolentutkimus*-lehden numerossa 2/2015.

Helsingissä 2. syyskuuta 2014

Anna Elomäki, Marjaana Jauhola ja Mianna Meskus